

Obezite ile Mücadelede Şekerli İçecek Vergilerinin Kullanımı Üzerine Bir Analiz

Araştırma Makalesi /Research Article

Beliz Su SEZGİN* Serkan IŞIK**

ÖZET

Beslenme ve fiziksel hareket alışkanlıklarında meydana gelen değişimler, birçok ülkede artan obezite vakalarının nedeni olarak gösterilmektedir. Günümüzde günlük beslenme alışkanlıkları içerisinde sıklıkla yer bulan şekerli içecekler, içerdikleri yüksek şeker miktarı dolayısıyla tüketicilerde fazla kalori alımına neden olur. Kilo alımı ve dolayısıyla obezite ile ilişkilendirilen şekerli içeceklerin tüketimini azaltmak adına hükümetler, mali ve mali olmayan araçları çeşitli şekillerde kullanmaktadır. Obezite önleme politikaları içerisinde hükümetlerin tercih ettiği mali araçlardan bir tanesi şekerli içecek vergileridir. Şekerli içeceklerin vergilendirilmesi yolunu seçen hükümetler, vergi geliri sağlarken aynı zamanda ülkelerdeki obezite sıklığını ve obezitenin neden olduğu ekonomik yükü azaltmayı hedefler. Günümüzde şekerli içecek vergileri dünya genelinde 45 ülkede aktif şekilde kullanılmaktadır. Bu çalışmada şekerli içecek vergileri uygulayan 17 ülke örneği obezite sıklığında meydana gelen değişimler ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları, şekerli içecek vergilerinin şekerli içecek tüketimini azaltsa dahi obezite eğilimini azaltmada yetersiz kaldığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: *Obezite, Obezite Vergileri, Şekerli İçecek Vergileri*

JEL Kodları: *E62, H51*

An Analysis of the Use of SSB Taxes in Combating Obesity

ABSTRACT

Changes in nutrition and physical movement habits are shown as the cause of increasing obesity cases in many countries. Sugary drinks, which are frequently included in daily eating habits, cause excessive calorie intake in consumers due to the high amount of sugar they contain. In order to reduce the consumption of sugary beverages associated with weight gain and thus obesity, governments use financial and non-financial means in various ways. One of the financial instruments preferred by governments in obesity prevention policies is sugary drink taxes. Governments that choose to tax sugary drinks; while providing tax income, at the same time, aim to reduce the frequency of obesity in countries and the economic burden caused by obesity. Sugary drink taxes are

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Fakültesi, Maliye Anabilim Dalı, Çanakkale, Türkiye, belizsusezgin@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0217-0527>

** Dr. Öğretim Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Anabilim Dalı, Çanakkale, Türkiye, srkn@comu.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5678-6020>

actively used in 45 countries around the world. In this study, the samples of 17 countries that apply sugary drink taxes are analyzed with the changes in the prevalence of obesity. The results of the analysis show that sugary drink taxes are insufficient to reduce obesity tendency even if they reduce the consumption of sugary beverages.

Keywords: *Obesity, Obesity Taxes, SSB taxes*

JEL Codes: *E62, H51*

* *Bu çalışma Araştırma ve Yayın Etiğine uygun olarak hazırlanmıştır.*

GİRİŞ

İnsanlık tarihinin başından beri var olan yetersiz beslenme ve gıda kıtlığı sorunu 18.yüzyıl itibariyle yaşanan teknolojik gelişmeler sayesinde azalmaya başlamıştır. Bu süreçte tüketilen gıda miktarında, kalitesinde ve çeşitliliğinde sağlanan bolluk, yaşam sürelerini ve vücut ağırlıklarını arttırmıştır. Geçmişten bugüne, insanların hayatlarını sürdürebilmeleri için ihtiyaç duyduğu besinlere ulaşım imkânı her geçen gün artarken, gündelik işlerini gerçekleştirebilmek için harcanması gereken enerji miktarı da sürekli olarak azalmaktadır. Günümüzde fiziksel efor gerektiren birçok iş, teknolojik aletlere bırakılmış durumdadır.

Yaşanan bu değişim ve gelişimlerin insan sağlığına olumlu etkileri olduğu kadar olumsuz etkileri de olabilmektedir. Belirli bir noktaya kadar sağlanan kolaylık, fayda olarak değerlendirilirken mevcut düzende meydana gelen değişimler farklı sorunları beraberinde getirmiştir. Bu sorunlardan bir tanesi, 1975 yılından günümüze neredeyse 3 kat artmış olan obezite eğilimidir. Hâlihazırda pek çok ülke, toplum sağlığına ve ekonomik kalkınmaya tehdit olarak değerlendirilen obezite artışı ile mücadele içindedir.

1. OBEZİTE, OBEZİTENİN TANIMI ve NEDENLERİ

Kalori alımının fazlalığı ve harcanan enerjinin yetersizliğinden kaynaklanan obezite, insanların yaşam kalitesini düşüren ve yaşam süresini kısaltan ciddi bir sağlık sorunudur. Aynı zamanda obezite, pek çok hastalığı da beraberinde getirir. Obezitenin toplum sağlığı üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin yanı sıra neden olduğu dolaylı ve dolaysız maliyetler, ülkeler için ekonomik bir yük oluşturmaktadır.

İnsanların yaşamını sürdürebilmesi için gerekli enerji ihtiyacı besinlerden sağlanır. Vücuda alınan besinlerin enerji değerleri kalori (Kcal) olarak isimlendirilir. Tüketilen kaloriler, fiziksel aktiviteler için enerji oluştururken harcanamayan kaloriler insan bedeninde yağ olarak depolanır. Vücuda sürekli şekilde tüketilenden fazla kalori alınması, harcanamayan kalorilerin birikmesine ve vücuttaki yağ miktarının artmasına sebep olmaktadır. Yağ miktarındaki artışlar öncelikle kilo alımına neden olurken, önlenmediği takdirde obeziteye kadar ilerler. Bu doğrultuda obezite için yapılan genel tanım ‘vücutta sağlığı bozacak şekilde aşırı yağ birikimi’ şeklindedir (DSÖ, 2021a).

Obezitenin birçok belirleyicisi mevcuttur. Bu belirleyiciler kısaca; genetik faktörler, ailenin kilo eğilimi, etnik köken, kişinin bilgi birikimi, inanışları, beden algısı, psikolojik durumu, sosyal çevresi, kültürel birikimi, iş ve okul hayatı olarak sıralanabilir (Paolicelli, 2016: 22-34). Bunlar, kişilerin beslenme ve hareket rutinleri üzerinde etkili olduğu gözlemlenmiş birtakım belirleyicilerdir.

Özellikle son yıllarda obezite oranlarındaki tırmanışın başlıca belirleyicilerinden bir tanesi, gıdaya erişim imkânının sürekli artmasıdır. Gıdaya erişim imkânı kentleşme, teknolojik ilerleyiş gibi farklı birçok değişkenden etkilenmekle birlikte kişilerin gelir seviyesiyle yakından ilişkilidir (Sağın ve Karasaç, 2020: 186).

Gelir seviyesi ve obezite arasındaki ilişki karmaşık ve çok yönlüdür. Bu ilişki ülkelerin ekonomik durumlarına göre değerlendirildiğinde, gelişmiş ülkelerde düşük gelir seviyesindeki kişiler arasında obezite prevalansının daha yüksek; az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yüksek gelir seviyesindeki kişiler arasında obezite prevalansının daha düşük olduğu dikkat çeker. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler ekonomik olarak geliştikçe obezite sıklığı orta ve düşük gelirli kesimlere doğru kaymaktadır (Templin vd. 2019: 13).

Gelir seviyesinin obezite eğilimi üzerindeki bireysel etkileri, ülkesel çıkarımlara kıyasla daha belirsizdir. Çeşitli araştırmalar, az gelişmiş ülkelerin ekonomik olarak gelişmesinin yoksul kesimlerde obezite sıklığını arttırmasından yola çıkarak gelir seviyesi ile obezite eğilimi arasında doğrusal bir ilişki olduğunu ileri sürer. Gelir seviyesinin artmasıyla kişilerin gıdaya erişim imkânı artmakta ve kilo alımı kolaylaşmaktadır (Popkin, 1998: 18). Ancak belirli bir gelir seviyesine ulaşılmasının ardından kişilerin gelirindeki artışlar, gıda erişim imkânı yerine beslenme kalitesini arttırır. Kilo alımını kolaylaştıran ucuz paketli ve yüksek kalorili ürünleri tüketmek yerine kaliteli beslenme imkânına erişen bireyler, daha dengeli bir beslenme alışkanlığı ve daha sağlıklı bir yaşam tarzı edinebilir (Ayas, 2016: 40). Bu durumda yükselen gelir seviyesi, kişilerin daha dengeli ve sağlıklı beslenmesine olanak sağlayarak obezite ihtimalini azaltır.

Obez bireylerin işgücü piyasasında dışlanması ve sağlıklı bireylere kıyasla daha az çalışma fırsatı bulmasının düşük gelire neden olması da gelir seviyesi ve obezite eğilimi arasındaki ters yönlü ilişkinin bir sonucudur. Bu ters yönlü ilişki, obezite ve gelir seviyesi değerlendirilirken dikkat edilmesi gereken önemli bir noktadır (Kim ve von dem Knesebeck, 2018: 12).

Gelir seviyesi, gıdaya erişim imkânı ve obezite eğilimi üzerinde tek tip bir etkiye sahip olmayıp ülke ekonomisi, yoksulluk, çalışma fırsatı gibi birçok farklı değişkene göre şekillenir (Zhou, 2021: 6). Gelir seviyesinin obezite eğilimi üzerindeki karmaşık ve çok yönlü etkileşimi; gelişmiş, az gelişmiş ve

gelişmekte olan birçok ülkede katlanarak artan obezite artışlarına küresel bir çözüm sunulmasını zorlaştırmaktadır.

1.1. Dünya Genelinde Obezitenin Durumu ve Sonuçları

Obezitenin öncelikli nedeni, beslenme düzenindeki dengesizliktir. Geçmiş dönemlere bakıldığında; gıda kıtlığı sorunu, ikinci tarım devrimi olarak isimlendirilen 18.yy. teknolojik gelişmelerinin ardından kademeli olarak azalmıştır. Gıdaya ulaşımın kolaylaşması insanların yaşam kalitesini arttırmış, ekonomik büyüme ve gelişmeye de olumlu şekilde yansımıştır. Gelişmişlik seviyesi arttıkça insanların iş yükü azalmış, gününün büyük bir kısmında fiziksel güç sarf etmesi gereken bireylere boş zaman imkânı doğmuştur. Obezite artışları, gıdaya olan erişim imkânı ile paralel seyretmektedir. Özellikle 2. Dünya Savaşı sonrasında yiyecek ve içeceklerle ulaşımın kolaylaşmasıyla fiziksel aktivitelerdeki azalmanın bir arada gerçekleşmesi, aşırı kilolu ve obez vakalarındaki artışların nedeni olarak değerlendirilmektedir (Eknoyan, 2006: 423).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'nün yayınlamış olduğu son verilerde dünya genelinde yetişkin nüfusun yaklaşık %13'ünün obez olduğu dikkat çekmektedir. Dünya genelinde 18 yaş ve üzeri aşırı kilolu yetişkin sayısı 1,9 milyardan fazlayken içlerinde 650 milyon kişi obez kategorisinde yer almaktadır (DSÖ, 2016). Ayrıca yapılan araştırmalar, gereken önlemler alınmadığı takdirde 2050 yılında dünya nüfusunun %45'ten fazlasının fazla kilolu ve %16'sının obez olacağını, fazla kiloluların sayısının 4 milyara çıkacağını ve bunlar içerisinde de obez sayısının 1,5 milyar civarında olacağını öngörmektedir (Bodirsky vd., 2020: 3). Obezite sayılarındaki bu majör artışlarda özellikle beslenme alışkanlıklarındaki değişimler etkili olmaktadır. Aşağıdaki tabloda DSÖ'nün paylaştığı son verilere göre obezite görülme sıklığı en yüksek 20 ülke gösterilmektedir.

Tablo 1. Obezite Sıklığı

Sıra	Ülke	Sıra	Ülke
1	Nauru	11	Kuveyt
2	Cook Adaları	12	ABD
3	Palau	13	Ürdün
4	Marshall Adaları	14	Suudi Arabistan
5	Tuvalu	15	Katar
6	Niue	16	Libya
7	Tonga	17	Türkiye
8	Samoa	18	Mısır
9	Kiribati	19	Lübnan
10	Mikronezya	20	BAE

Kaynak: Dünya Sağlık Örgütü, Prevalence of Obesity Among Adults, BMI \geq 30

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) gibi gelişmiş ülkelerde gıdaya erişim imkânı değerlendirildiğinde, obezite sıklığının diğer ülkelere göre daha yüksek olması beklenirken tabloda durumun tam tersi olduğu dikkat çekmektedir. Tablodaki veriler incelendiğinde Pasifik ada ülkelerinde obezite sıklığının

yüksek olduğu gözükmektedir. Artan sağlık ve gıda maliyetleri yoksul, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde obeziteye neden olan önemli bir faktördür. Ayrıca bu ülkelerde yerel halkın geleneksel yemek alışkanlıklarında son yıllarda meydana gelen değişimlerle et, balık, meyve gibi doğal gıda ürünlerinin yerini alan şeker, un, meşrubatlar gibi yüksek kalori içeren gıda ürünleri, yüksek obezite oranlarının diğer bir nedenidir (McLennan ve Ulijaszek, 2014: 1499). Tabloda yer alan 20 ülke içerisinde 11 ülkede şekerli içecek vergileri aktif şekilde uygulanmaktadır. İlâveten Türkiye, tabloda yer alan en yüksek obezite sıklığına sahip tek Avrupa ülkesidir.

Obezite tedavi edilmesi zor, önemli bir hastalık olmakla birlikte; şeker, tansiyon, kanser, astım, depresyon gibi birçok hastalığı da beraberinde getirmektedir (TEMD, 2019: 27). Dünya genelinde obezite kaynaklı ölüm sayıları yıllık 2,8 milyona ulaşmış durumdadır (DSÖ, 2021b). Önlenemeyen artışı ve ölüm tehlikesi içeren birçok hastalığın tetikleyicisi konumunda bulunuşu, obeziteyi önemli bir toplumsal sağlık sorunu haline getirmiştir. Bunun ötesinde dünya genelindeki eğilim, obezitenin küresel bir salgın olarak nitelendirilmesine neden olmaktadır.

Toplum sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerinin yanında obezite kaynaklı yapılan doğrudan ve dolaylı harcamalar, obezitenin ekonomik yükü olarak değerlendirilmekte; obezite, sürekli artan sağlık harcamaları doğrultusunda ülke ekonomilerine zarar vermektedir. Obeziteyle ilişkili tıbbi ve tıbbi olmayan harcamalar, obezitenin doğrudan maliyetlerini; obezitenin sonucu olarak düşen verimlilik ve işgücü kayıpları ile ülkelerin GSYH'lerinde meydana gelen daralmalar da dolaylı maliyetlerini ifade etmektedir. 2050 yılına kadar obezite eğiliminin seyri değişmediği takdirde gelişmiş ülkelerde obezite kaynaklı sağlık harcamaları, toplam sağlık harcamalarının %5 ila %14'lük kısmını oluşturacak; obezitenin dolaylı maliyetleri ülke ekonomilerine %1,6 ila %5,3 oranında zarar verecektir (OECD, 2019: 5-6)

Obezitenin toplum sağlığı ve ülke ekonomileri üzerinde yarattığı tahribatlardan muzdarip ülkeler çözüm arayışlarını sürdürmektedir. Obezite ile mücadelede tercih edilen çözümlerden bir tanesi, birçok ülkede bireylerin günlük beslenme rutinleri içerisinde sıklıkla yer bulan ve içerdiği yüksek kalori nedeni ile kilo alımına yardımcı olan şekerli içeceklerin vergilendirilmesidir.

2. ŞEKERLİ İÇECEKLER

Şeker, insan vücudu için önemli bir enerji kaynağıdır. Gün içerisinde tüketmekte olduğumuz birçok gıda ürünü de şeker içermektedir. Meyve, süt gibi doğal ürünlerde doğal olarak bulunan şeker işlenmiş gıdalara sonradan eklenmektedir. Paketli kekler, çikolatalar, hazır meyveli yoğurtlar, meşrubatlar ve bunun gibi pek çok gıda ürünü az veya çok miktarda yapay şeker içerir. İçerdiği kalori miktarı ile vücudun ihtiyaç duyduğu enerji ihtiyacını karşılamada önemli yeri olan ancak besin değeri neredeyse

sıfır olan şekerin tüketim miktarı, beslenme düzeninde dikkat edilmesi gereken önemli bir noktadır. Amerikan Kalp Derneği günlük tüketilmesi gereken şeker miktarını yetişkinlerde kadınlar için 25 gr, erkekler için 36 gr olarak belirlemiştir (AHA, 2021). Sürekli şekilde önerilen miktardan fazla şeker tüketimi vücuda alınan kalori miktarını arttırmakta, kalori artışı fiziksel hareket ile dengelenmediği durumlarda ise kilo alımı obeziteye kadar devam edebilmektedir. Günlük şeker tüketimini arttıran gıda ürünleri içerisinde ön sıralarda yer alan şekerli içecekler de sürekli şekilde tüketildiği takdirde bireylerde kilo alımını kolaylaştırmaktadır.

2.1. Şekerli İçecek Tüketimi

Şekerli içecek kavramı renklendirme, tatlandırma gibi işlemlerden geçirilmiş piyasada birçok farklı çeşidi bulunan alkolsüz paketli ürünleri ifade etmektedir. Gazozlar, meyveli içecekler, enerji içecekleri ve meşrubatlar şekerli içeceklere verilebilecek bazı örneklerdir. Ortaya çıkış tarihi 17.yy'ye kadar uzanan şekerli içecekler, günümüzde beslenme rutinleri içerisinde sıklıkla dahil edilmektedir. Avrupa bölgesinde 15 yaş ve üzeri bireylerin %9'u günde en az 1 kere, %19'u da haftada 4 ila 6 kez şekerli içecek tüketmektedir (Eurostat, 2021). Amerika'da da yetişkinlerin %49'u her gün en az bir adet şekerli içecek tüketmektedir (Rosinger vd., 2017: 6).

Günlük olarak sıkça tüketilen şekerli içeceklerin beslenme dengesine olan katkısı, özellikle obezite vakalarının tırmanışta olduğu günümüzde önemli bir konu haline gelmiştir. Örneğin şekerli içecek grubu içerisinde yer alan kolalar, en fazla bilinen ve tüketilen şekerli içeceklerden bir tanesidir. Bu tür içeceklerin bir kutusu (330ml) yaklaşık 37 gr şeker içermektedir. Bu miktar hem kadınlar hem de erkekler için önerilen günlük şeker miktarının üzerindedir. 1 gr şekerin yaklaşık 4 kalori bulundurduğu dikkate alındığında, bir kutu kola yetişkinlerin ihtiyaç duyduğu günlük kalori miktarının %14-17'lik kısmını karşılamaktadır. Bunun yanında bahsedildiği üzere bu içeceklerin besin değerleri neredeyse sıfırdır.

Besin değeri sıfıra yakın yüksek kalorili şekerli içeceklerin sürekli şekilde yüksek miktarda tüketimi, bireylerin sağlığına olumsuz etki etmektedir. Bu etkilerden ilki, bu tür içeceklerin bireylerin günlük beslenme kalitesini düşürmesidir (Libuda vd., 2019: 1556). Ayrıca yüksek miktarda şeker içeren içeceklerin sürekli tüketiminin vücutta alkol bağımlılığına benzer bir bağımlılık oluşturduğunu kanıtlayan çalışmalar mevcuttur (Lustig vd., 2012: 27). Bunlara ek olarak şekerli içeceklerin fazla miktarda tüketimi bazı kanser risklerini arttırmakta, Tip-2 diyabet hastalığına ve doğrudan kilo alımına neden olmaktadır (Malik ve Hu, 2019: 13). Kilo alımı üzerinde etkili şekerli içecek tüketiminin, bireylerin boyuna göre kilo durumunu ifade eden Vücut Kitle İndeksi (VKİ) değerleri ile arasında pozitif bir ilişki mevcuttur. Bu sonuç, şekerli içeceklerin artan tüketimini yükselen obezite vakaları ile ilişkilendirmektedir (Zhou vd., 2020: 6).

Birey ve dolayısıyla toplum sağlığı üzerinde olumsuz sonuçları olan şekerli içecek tüketimini devlet farklı şekillerde azaltmaya çalışmaktadır. şekerli içecek tüketimini azaltma çalışmaları kısaca şekerli ieeeklere özendirici içerikleri ve bunları pazarlamayı azaltmaya yönelik girişimler, şekerli içecek tüketimini azaltmaya ve bireylere sağlıklı beslenme alışkanlığının kazandırılmasına yönelik teşvikler, besinlerin üzerinde yer alan etiket düzenlemeleri, günlük beslenme alışkanlıkları ve günlük dengeli beslenme düzeni hakkında bilgilendirme ve son olarak şekerli içecek vergilerini de kapsayan obezite vergilerinin uygulamaya konması şeklinde sıralanabilir (Akcan, 2019: 116-117). şekerli içeceklerin tüketimini azaltmak adına devletin hayata geçirdiği mali bir uygulama örneği olan şekerli içecek vergileri, günümüzde dünyanın birçok ülkesinde tercih edilmektedir.

3. şEKERLİ İEEKLERİN VERGİLENDİRİLMESİ

Dünya genelinde sürekli artan obezite oranlarına kamunun müdahale ettiği ekonomik araçlardan bir tanesi, obezite vergileridir. Obezite vergileri, şışmanlatıcı özelliği bulunan yüksek kalorili yiyecek ve içecekler üzerinden alınan vergilerdir. şeker, yağ ve okolata vergileri, sürekli ve fazla miktarda tüketilmesinin insan sağlığına olumsuz yansımaları bulunan ürünler üzerine konulan obezite vergilerine birtakım örneklerdir. Obezite vergileri başlığı altında yer alan diğer bir uygulama da şekerli içeceklerin vergilendirilmesidir. şekerli içecek vergileri, şekerli içeceklerin tüketimini azaltmak amacıyla bu tür ieeeklere konulan vergilerin genelini tanımlamaktadır. Literatürde *Sugar Sweetened Drinks Taxing (SSBT)* ve *Soft Drink Tax* olarak isimlendirilen vergilerin dilimizdeki karşılığı meşubat vergisi, şekerli ve tatlandırıcı içecek vergisi veya şekerli içecek vergisi şeklinindedir.

şekerli içecek vergisinin öncelikli amacı toplum sağlığını korumaktır. Sağlık politikalarında bir araç olarak şekerli içecek vergilerinin kullanılabilirliğine ilişkin araştırmalar, vergilerin tüketim alışkanlıkları üzerindeki olumlu etkilerini desteklemektedir (NCD, 2016: 4) Tüketilen şeker miktarının düşürülmesi ve toplum sağlığının korunmasının yanında obezitenin ülke ekonomilerinde yaratmış olduğu tahribatın azaltılması da şekerli içecek vergilerinden beklenen diğer bir faydadır (Güneş ve Gedik, 2020: 498). Sosyal ve ekonomik amaçlarla uygulamaya konulan şekerli içecek vergilerinden devlet aynı zamanda vergi geliri sağlamaktadır.

şekerli içeceklerin vergilendirilmesinden sağlanacak faydalar kısaca aşağıdaki şekilde sıralanabilir (PAHO, 2020, 2);

- Toplum sağlığının iyileştirilmesi ve obezite oranlarının düşürülmesi,
- Obeziteye yapılan sağlık harcamalarının azaltılması,
- Sayılan sebepler dolayısıyla verimlilik artışı sağlanması,
- Vergi gelirlerinin arttırılması.

Şekerli içecek vergilerinin dünya genelinde yaygınlığı, DSÖ'nün vergilerin obezite ile mücadelede kullanılabilirliğine dikkat çekmesi üzerine yükselişe geçmiştir (DSÖ, 2017: 3). Aşağıdaki tabloda dünya genelinde şekerli içecek vergileri uygulayan ülkeler bölgesel ayrıma tabi tutulmuş şekilde gösterilmektedir.

Tablo 2. Şekerli İçecek Vergisi Uygulayan Ülkeler

Amerika	Avrupa	Afrika	Orta Doğu ve Güney Doğu Asya	Batı Pasifik
ABD	Norveç	Fas	Suudi Arabistan	Filipinler
Bermuda	Finlandiya	Mauritius	Bahreyn	Brunei
Meksika	Litvanya	Seyşeller	Katar	Cook Adaları
Dominik	İngiltere	Güney Afrika	Birleşik Arap Emirlikleri	Fiji
Barbados	İrlanda		Umman	Palau
Panama	Polonya		Hindistan	Fransız Polonyası
Ekvator	Belçika		Tayland	Kiribati
Peru	Fransa		Malezya	Nauru
Şile	Macaristan		Maldivler	Samoa
	İspanya			Tonga
	Portekiz			Vanuatu
	St. Helena			

Kaynak: UNC, Sugary Drink Taxes Around the World, Erişim Adresi; https://www.globalfoodresearchprogram.org/wp-content/uploads/2021/04/SSB_sugary_drink_taxes_maps.pdf, Erişim Tarihi: 11 Mayıs 2022.

Günümüzde 5 ayrı bölgede yaklaşık 45 ülkede şekerli içecekler, değer veya miktar esasına göre çeşitli şekillerde vergilendirilmektedir. Avrupa, 12 ülkesi ile şekerli içeceklerin en çok vergilendirildiği bölgedir. Şekerli içecek tercihinde Avrupa'yı nüfusa oranla en yüksek obezite sıklığına sahip Batı Pasifik bölgesi takip etmektedir. Obezite sıklığı en düşük bölge olan Afrika'da ise yalnızca 4 ülkede şekerli içecek vergisi mevcuttur.

3.1. Avrupa Bölgesinde Şekerli İçeceklerin Vergilendirilmesi

Şekerli ve tatlandırılmış içeceklerin vergilendirme örneklerine sıklıkla rastlanılan bölgelerin başında gelen Avrupa'da Danimarka, Finlandiya, Norveç, Macaristan, Fransa, Belçika, İngiltere, Estonya, Litvanya, İspanya, Portekiz, St. Helena ve Polonya'da şekerli içecekler vergilendirilmektedir. Avrupa'da yetişkin nüfusun %52,7'si fazla kilolu ve obez sınıfta yer alır (Eurostat, 2019). Bölgede artan obezite vakalarına karşı; bireyleri daha sağlıklı gıda ürünlerine yönlendirme, fiziksel aktivite alışkanlıklarının artırılması, yiyecek ve içecekler hakkında paketlerde yer alan içerik listelerinde veya menülerde halkı bilgilendirmeye yönelik düzenlemeler, sağlıklı beslenme vb. konularda eğitici ve bilgilendirici uygulamalar gibi çeşitli önlemler alınmaktadır (European Union, 2022). Şekerli

içeceklerin vergilendirilmesi de bireyleri sağlıklı yiyecek içecekler'e y6nlendirmede tercih edilen uygulamalardan diğer bir tanesidir.

Avrupa b6lgesinde Şekerli içecekleri vergilendiren ilk 6lke Danimarka'dır. 1930 yılından 2012 yılına kadar Danimarka'da Şekerli içecekler 6zerinden litre başına 1,64 Danimarka Kronu (DKK) meŐrubat vergisi alınmıştır (Thomas, 2013). 6lkede Şekerli içeceklerin vergilendirilmesi uzun yıllardır var olan bir uygulama olsa da Danimarka'da 1930 yılından beri uygulanan Şekerli içecek vergisindeki amaç, Şeker t6kretimini 6nlenmesi veya obeziteyi 6nlemeabaŐı değildir. Ancak 2011 yılına gelindiğinde, 6lkede vergiler artan obezite vakaları ile m6cadele aracı olarak benimsenmiş olup Şekerli içecekleri, dondurmaları,çikolata ve Őekerlemeleri içeren bir yenilemeyle 'Şeker vergisi' uygulamasında değişikliğe gidilmiŐtir. Şeker vergisi kapsamında 2012 yılı itibari ile Şekerli içeceklerden alınan vergi litre başına 0,34 DKK, Őekersiz içeceklerden alınan vergiler ise litre başına 0,17 DKK arttırılmıŐtır (J6rgensen, 2015: 15-16). Fakat Danimarka'da Şeker vergisinde yapılan deđiŐiklikler uzun 6m6rl6 olmamıŐ, vergilerin yaratacağı ekonomik kayıplar nedeniyle 1930 tarihli vergi uygulaması 2014 yılında y6r6rl6kten kaldırılmıŐtır (Stafford, 2012).

1940 yılından g6n6m6ze Şekerli içecekleri vergilendiren Finlandiya da vergileri obezite ile m6cadelede tercih eden diğer bir 6lke 6rneğidir. Toplumun t6kretim alıŐkanlıklarını deđiŐtirmek amacıyla Finlandiya, 2011 yılı itibari ile Şekerli içecekler 6zerinden alınan vergileri 3 kez arttırmıştır. İlk olarak, 2011 yılı ocak ayı itibari ile Finlandiya'da içecekler 6zerinden alınan t6kretim vergisi litre başına 0,045 6'dan 0,075 6'ya y6kseltilmiŐ, bu artıŐın sebebi olarak da vergilerin obezite ile m6cadelede aracı Şekilde kullanımı vurgulanmıŐtır. 2012 yılında içecek vergisi 0,11 6'ya y6kseltilmiŐtir (Heinonnen, 2018: 18-19). 2013 yılında yapılan kanun deđiŐikliđi ile de 100ml'de 0,5gr'dan fazla Şeker içeren (%0,5) içeceklerden litre başına 0,23 6 vergi alınmaya başlanmıştır. Yapılan bu deđiŐiklik ile Şekerli içecekler diğer içecekler'e g6re daha fazla vergiye tabi tutulmuŐtur. Finlandiya'da 'Alkols6z içecekler Vergisi' olarak isimlendirilen Şekerli içecek vergisi; meyve suyu, limonata, maden suları gibi içecekleri kapsamaktadır. Finlandiya, Avrupa'da Şekerli içecekler'e en y6ksek vergi uygulayan 6lkedir. H6k6met, 2020 yılında Şekerli içecekler 6zerinden toplamıŐ olduğu vergilerle 209 milyon 6 vergi geliri elde etmiştir (OECD, 2022).

Obezite vergilerini uygulayan 6nc6 6lkelerden bir tanesi de Macaristan'dır. 2011 yılı eyl6l ayında, vatandaŐların satın aldığı ve t6kettiği gıda tercihlerini daha iyi alternatiflere y6neltmek ve sağlık hizmetlerine ve halk sağlığı programlarına finansman sağlamak amacıyla 'Halk Sağlığı 6r6nleri Vergisi' (*Public Health Product Tax (PHPT)*) y6r6rl6đe konulmuştur. Halk sağlığı 6r6nleri vergisi, obezitenin ortaya çıkardığı sosyal ve ekonomik maliyetleri sağlıksız beslenmeyi tercih eden bireylere yansıtmayı hedeflemektedir. Vergilerin ilk amacı Macaristan halkını sağlıklı tercihlere y6neltmek iken

diğer bir amaç da beslenme düzenine ilişkin hastalıkların tıbbi maliyetlerini dengelemeye yardımcı bir bütçe geliri sağlamaktır (DSÖ, 2011: 2). Halk sağlığı ürünleri vergisi içerisinde önemli kalemlerden bir tanesi şekerli içecekler üzerinden alınan vergidir. Macaristan'daki şekerli içecek vergi oranları zaman içerisinde arttırılmış olup, 2011 yılında şekerli alkolsüz içeceklerden alınan vergiler litre başına 5 Macar Forinti (HUF) ile başlayıp zaman içerisinde 15 HUF'a kadar çıkartılmıştır. Şurup konsantrelerinde ise ürün çeşidine bağlı olarak litre başına 200 ila 250 HUF vergi alınmaktadır. Vergi uygulaması sonrasında Macaristan'da sağlıksız ürünlere olan tüketici tercihlerinin %70'e yakın azaldığı gözlemlenmiştir. Bu azalmada fiyat artışlarından ziyade bir uyarı niteliği taşıyan halk sağlığı ürünleri vergisinin 'sağlığa zararlı ürün' bilincine yaptığı katkılar önemli rol oynamaktadır (DSÖ, 2015: 1-3).

2012 yılında Fransa da alkolsüz içecekler içerisinde şekerli ve tatlandırıcı içeriklere bir tüketim vergisi getirmiştir. 'Soda Vergisi' olarak isimlendirilen vergi uygulaması, bu tür içeceklerin sağlıksız olduğu ve tüketiminden vazgeçilmesi gerektiğine dayandırılmıştır. Fransa'da soda vergisi üretici fiyatı üzerine litre başına 0,0716 € olarak uygulanmaktadır (Etile vd., 2018). Fransa'da uygulanan şekerli içecek vergisi, ürün fiyatlarını yaklaşık %7 oranında arttırmış ancak şeker tüketiminde beklenen düşüşü sağlayamamıştır (Berardi vd., 2016: 3989).

Belçika'da ise alkolsüz şekerli içecekler, 2015 yılı itibari ile vergilendirilmeye başlanmıştır. Şekerli ve tatlandırıcı içecekler kapsamına giren ürünlerden litre başına 0,068 € vergi alınmaktadır (DSÖ, 2022: 2). Belçika'da da şekerli içecek vergilerinin uygulanmasındaki amaç, diğer ülkelerde olduğu gibi, toplum sağlığını korumak ve obezite oranlarında düşüş yaratabilmek adına şeker miktarı yüksek ürünlerin vergilendirilmesi ve bütçeye yeni gelir sağlamaktır. Belçika, Avrupa bölgesinde en fazla şekerli içecek tüketen ülkedir (Eurostat, 2022).

Avrupa bölgesinde obezite vergilerini tercih eden diğer bir ülke Norveç'tir. Obezitenin önlenmesinde ve topluma sağlıklı beslenme alışkanlığının kazandırılmasında vergilerin kullanımı akımına Norveç 2018 yılında katılmıştır (Backholer vd., 2018). Ülkede 1922 yılından beri yürürlükte olan bir şeker vergisi uygulaması mevcuttur. Norveç'te 2018 yılına kadar şekerli ürünlerin vergilendirilmesindeki amaç halk sağlığının korunması değil, gelir elde etmektir. Ancak, 2017 yılında yapılan bütçe görüşmelerinde 1 Ocak 2018 tarihi itibariyle toplum sağlığını iyileştirmek amacıyla alkolsüz içecekler üzerinden alınan vergiler %42'lik bir artışla litre başına 3,34 Norveç Kronundan (NOK) 4,75 NOK'a (0,35 €'dan 0,49 €'ya) yükseltilmiştir. Şekerli içecek vergisine ek olarak çikolata ve şeker de vergi uygulayan Norveç, bu vergiler ile öncelikle bütçe gelirlerini arttırmayı hedeflerken halk sağlığı üzerinde de potansiyel bir iyileşme beklemektedir (Øvrebø vd. 2020: 2). 2020 yılında Norveç'te 3,057 Milyon NOK şekerli içecek vergisi geliri sağlanmıştır (OECD, 2022).

2018 yılında İngiltere’de de şekerli içecek vergileri uygulamaya konulmuştur. Bu vergilerin asıl amacının üreticileri ürün içeriklerini yeniden formüle etmeyi teşvik ederek piyasadaki ürünlerin içeriğindeki şeker miktarını düşürmek ve ürün içeriğini değiştirmeyen üreticilere ait şekerli içeceklerin satış fiyatını arttırmak olduğu belirtilmiştir (Smith vd., 2018: 1). Bu kapsamda İngiltere’de 100 ml’de 5-8 gr şeker bulunduran içeceklerden 0,18 Pound, 8gr şeker bulunduran şekerli içeceklerden 0,24 Pound vergi alınmaya başlanmıştır. İngiltere’de 100ml’de 5gr’dan az şeker içeren içecekler, şekerli içecek vergisi kapsamına girmemektedir. Ülkede 2018 yılında hayata geçirilen uygulamanın bir yıllık sonuçlarına göre; hanelerin şekerli içecek tüketim hacmi değişmemiş olup buna rağmen içeceklerin şeker miktarı azaldığı için tüketilen hane başı şeker miktarında düşüş sağlanmıştır (Pell vd., 2021: 6). Sonuçlar, İngiltere’de uygulanan şekerli içecek vergisinin tüketici tercihlerinden ziyade üretici tercihlerini değiştirdiğini göstermektedir.

Avrupa bölgesinde şekerli içecekleri vergilendiren ülke örnekleri sadece bunlarla sınırlı değildir. Günümüzde halihazırda Estonya, Litvanya, İspanya ve Portekiz de şekerli içecekleri vergilendirirken, bu uygulamayı vergi sistemlerine dahil etmeyi planlayan yeni ülkeler çalışmalarını sürdürmektedir.

Türkiye, Avrupa’daki obez ülkeler arasında ilk sıralarda yer almasına rağmen ülkede Avrupa örneklerine benzer şekilde obezite artışlarıyla mücadele amacıyla uygulamaya konulmuş herhangi bir vergi mevcut değildir. Katma Değer Vergisi (KDV) ve Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) uygulandıkları yüksek kalorili birtakım ürünler nedeniyle obezite vergilerine benzetilebilir. Ancak bu vergilerin uygulanma amaçları arasında obezite ile mücadele yer almamaktadır.

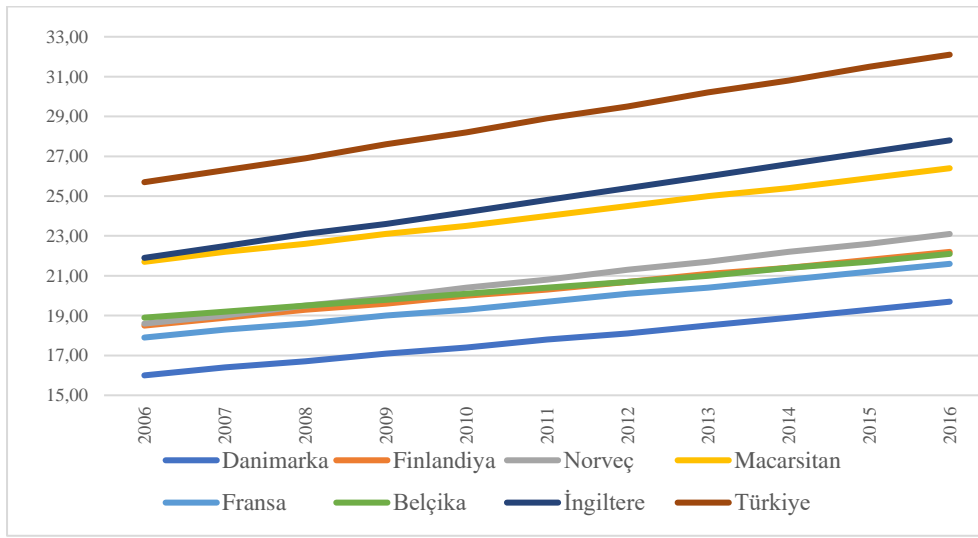
Türkiye’de KDV II sayılı liste kapsamında şekerli içecekler vergilendirilmektedir. Fakat sağlıklı ve kilo alımına neden olmayan içecekler de aynı KDV oranına tabiidir (Katma Değer Vergisi Kanunu, 1984). Yalnızca yüksek kalorili sağlıksız içeceklerin değil düşük kalorili ve sağlıklı içeceklerin de KDV kapsamında yer alması, KDV’nin toplum sağlığının korunmasına yönelik bir vergi olarak değerlendirilmesine imkân vermemektedir.

ÖTV kapsamında ise içecekler içerik sınıflandırmasına tabi tutularak farklı oranlarda vergilendirilmektedir. Türkiye’de şekerli içecekler üzerinde, diğer ülke örneklerinin çoğunda olduğu gibi, miktar esasına göre litre başına uygulanan bir vergi bulunmamaktadır. Bunun yerine şekerli içecekler değer esasına göre vergilendirilmektedir (Kılıçer ve Peker, 2018: 102). ÖTV kanununa ekli III sayılı liste A cetvelinde alkollü ve alkolsüz içecekler yer almaktadır. Listeye göre gazoz benzeri içecekler %25 oranında vergilendirilmektedir. Bununla birlikte 5 Aralık 2017 tarihi itibari ile belirli içecekler ÖTV kapsamına alınmıştır. Bu içecekler; %100 meyve ve sebze olanlar hariç, şekerli ve tatlandırıcı olup olmadığına bakılmaksızın paketlenmiş meyve ve sebze suları, ilave şeker ve

tatlandırıcı bulunan paketlenmiş mineralli ve gazlı sular, sade ve meyveli gazozlar olup bu içecekler 2018 yılı itibari ile %10 ÖTV'ye tabi tutulmaktadır (Özel Tüketim Vergisi Kanunu, 2002). Bu doğrultuda ÖTV, içeceklerin şeker içeriğinin dikkate alınmaması nedeniyle şekerli içecek vergisi olarak değerlendirilememektedir. Ürünlerin sağlıklı olup olmadığını dikkate almadan uygulanan KDV ve içecekleri şeker miktarından bağımsız vergilendiren ÖTV, Türkiye'nin artan obezite vakalarında herhangi bir değişikliğe neden olabilecek vergiler değildir (Rakıcı ve Yılmaz, 2021: 40).

Aşağıdaki grafikte şekerli içecek vergisi uygulayan Avrupa ülkelerinde VKİ değerleri 30'un üzerinde, obez kategorisinde yer alan bireylerin nüfus yoğunluğu yani obezite sıklığı gösterilmektedir.

Grafik 1. Avrupa Bölgesi Obezite Sıklığı

Kaynak: Dünya Sağlık Örgütü, Prevalence of Overweight Among Adults, BMI >= 30

Avrupa bölgesinde yer alan ve farklı yıllarda şekerli içecek vergilerini uygulamaya koymuş ülkelerin tümünde obezite sıklığı 10 yıllık süreç içerisinde istikrarlı şekilde artmaya devam etmiştir. Şekerli içecek vergileri, Avrupa örneklerinde obezite sıklığında belirgin bir fark yaratmamıştır.

3.2. Amerika Bölgesinde Şekerli İçeceklerin Vergilendirilmesi

Şekerli içecek vergilerinin yaygın kullanıldığı diğer bir bölge Amerika'dır. Amerika bölgesinde sağlık hizmetlerinin daha ulaşılabilir hale getirilmesi, okullarda beden eğitimi derslerinin ve sağlıklı yemek imkanlarının artırılması gibi uygulamaların yanı sıra obezite vakaları ile mücadelede şekerli içecek vergileri de sıklıkla tercih edilmektedir. ABD, Meksika, Barbados, Şili, Dominik, Ekvator gibi pek çok ülke, şeker tüketimini azaltmak amacıyla çeşitli içecekleri vergilendirmektedir. Amerika bölgesinde yer alan ve şekerli içecek vergisi uygulayan ülkelere ABD %38,2, Meksika %32,4 oranla dünya genelinde en yüksek obezite sıklığına sahip ülkeler arasında yer almaktadır (OECD, 2017: 3).

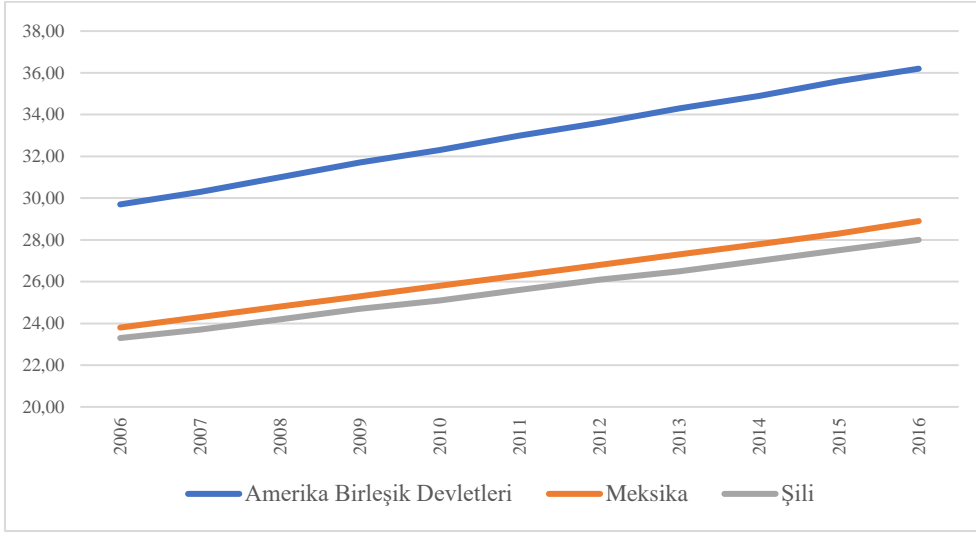
Yetişkinler arası obezite sıklığı %40'a yaklaşan ABD'de şekerli içecekler, 2014 yılı itibari ile 6 farklı eyalette 'Soda Vergisi' kapsamında vergilendirilmeye başlanmıştır. New York'ta Albany şehrinde 12 onsluk içeceklerde 7,5 gr'dan az şeker içeren içecekler vergi dışında kalırken, 7,5-30 gr arası şeker içeren içecekler ons başına 0,10 \$ ile 0,20 \$ aralığında vergilendirilmektedir. Şekerli içeceklerden sağlanan gelirler eğitici kampanyaların düzenlenmesi ve halk sağlığının korunması amacıyla kullanılmaktadır (Boesen, 2021). Bunların yanında California eyaleti Berkeley ve San Francisco şehirleri ile Michigan eyaleti Oakland şehrinde şekerli içecekler üzerinden ons başına 0,10 \$, Pennsylvania eyaleti Philadelphia şehrinde ons başına 0,15 \$ ve Colorado eyaleti Boulder şehrinde ons başına 0,20 \$ soda vergisi alınmaktadır (TPC, 2020: 8-9). Washington eyaletinde ise diğer eyaletlerden farklı olarak şekerli içeceklerin vergilendirilmesinde miktar yerine ürün değeri dikkate alınmaktadır. Washington'da %8'lik şekerli içecek vergisi oranıyla 12 onsluk bir şişede 20 gr'dan fazla şeker bulunan içeceklerin fiyatında ons başına yaklaşık 0,17 \$'lik artış yaratılmıştır. ABD eyaletlerinde uygulanan şekerli içecek vergilerinin gelirleri, çocukların sağlıklı beslenmesine olanak sağlayan uygulamalara ve obezite önleme çalışmalarına finansman sağlamaktadır (Krieger vd., 2021: 4).

Amerika bölgesinde obezite sıklığı yüksek olan ülkeler arasında yer alan Meksika'da da 2014 yılında şekerli içecekler üzerinden vergi alınmaya başlanmıştır. Meksika'da şekerli içeceklere litre başına 1 Peso vergi konulmuş olup şekerli içeceklerin fiyatlarında %12 civarında bir artış sağlanmıştır. Ancak Meksika'da şekerli içecekler üzerinden alınan vergiler, tüketilen bir litrelik içecek için kişi başına alınan kalorige sadece 6,8 Kcal'lık bir düşüş yaratmıştır. 330ml'lik bir kutu şekerli içeceğin yaklaşık 400 Kcal olduğu göz önüne alındığında, şekerli içecek vergisinin Meksika'da kişilerin günlük enerji alımlarında ve obeziteyi önlemede yeterli seviyede etkinlik sağlayamadığı söylenebilir (Arteagra vd., 2021: 350)

ABD ve Meksika dışında Amerika bölgesinde şekerli içecek vergisi uygulayan diğer bir örnek de Şili'dir. 1 Ekim 2014 tarihinde uygulamaya konulan yeni vergi politikası ile litre başına 6,25gr'dan fazla şeker içeren şekerli içeceklerde vergiler %13'ten %18'e çıkartılmış; litre başına 6,25 gr'dan düşük miktarda şeker içeren içeceklerde ise vergiler %13'ten %10'a düşürülmüştür (Caro vd., 2018: 1). Vergi politikasında yapılan bu değişiklikteki amaç, sağlıklı beslenmeye teşvik sağlamaktır. Şili'de hayata geçirilen şekerli içecek vergisiyle yüksek miktarda şeker içeren içeceklerin fiyatları yükseltilmiş ve bu tür ürünlerin satın alımlarında düşüş sağlanmıştır (Cuadrado vd., 2020: 7).

Aşağıdaki grafikte Amerika bölgesinde şekerli içecek vergisi uygulayan ülke örneklerine ait obezite sıklığının yıllar içindeki değişimi gösterilmektedir.

Grafik 2. Amerika Bölgesi Obezite Sıklığı

Kaynak: Dünya Sağlık Örgütü, Prevalence of Overweight Among Adults, BMI \geq 30

ABD, Meksika ve Şili’de 10 yıllık süreç içerisinde 2014 yılından itibaren şekerli içecek vergileri uygulanmasına rağmen obezite sıklığında düşüş yaşanmamış, artış devam etmiştir. Avrupa örneğine paralel bir sonuç olarak Amerika bölgesinde de uygulamaya konulan şekerli içecek vergileri, obezite sıklığında düşüş yaratmamıştır.

3.3. Asya Bölgesinde Şekerli İçeceklerin Vergilendirilmesi

Avrupa ve Amerika bölgesinin yanında Asya bölgesinde de birçok ülkede obezite ile mücadele amacıyla vergilere başvurulmaktadır. Orta Doğu ülkelerinden Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Bahreyn, Katar ve Umman; Güney Doğu Asya’da Hindistan, Filipinler ve Endonezya, şekerli içecekleri vergilendirmektedir. Asya bölgesi, Amerika ve Avrupa ile karşılaştırıldığında daha düşük obezite prevalansına sahip olsa da bu bölgede de obezite vakalarındaki artışlar dikkat çekmektedir. Asya bölgesinde özellikle Orta Doğu’da yer alan Katar, Kuveyt, Ürdün, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri en yüksek obezite sıklığına sahip 20 ülke içerisinde yer almaktadır.

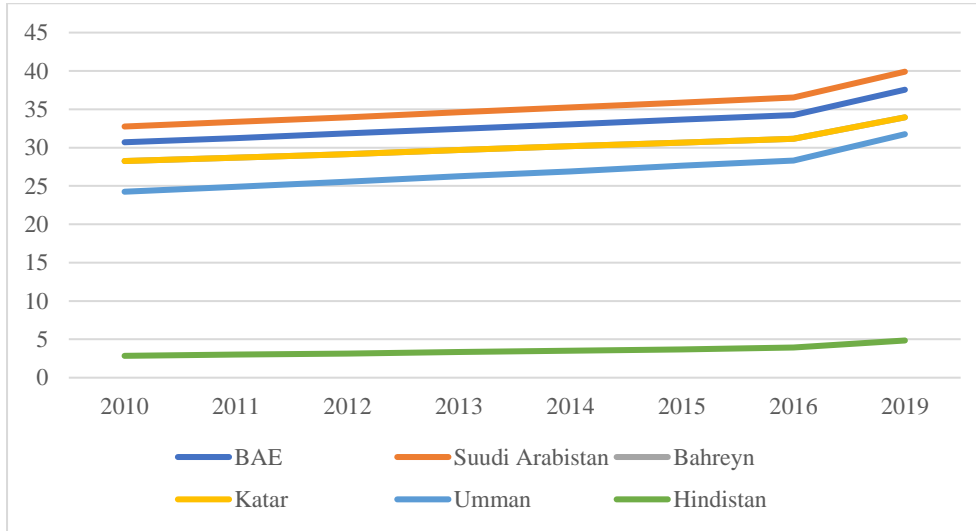
Şekerli içecekler Orta Doğu ülkelerinde, diğer ülke örnekleri ile kıyaslandığında, yüksek oranda vergilendirilmektedir. Bölgede Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn ve Suudi Arabistan, şekerli içecekleri 2017 yılında vergilendirmeye başlamıştır. Diğer orta doğu ülkelerine öncü şekilde Suudi Arabistan’da 2017 yılı itibariyle enerji içecekleri üzerinden %100 ve şekerli içecekler üzerinden %50 tüketim vergisi alınmaya başlanmıştır. 2019 yılında Katar ve Umman’da da Suudi Arabistan’a benzer bir vergi politikası benimsenmiş, enerji içeceklerine %100 ve şekerli içecekler %50 tüketim vergisi getirilmiştir (UNC, 2021). Orta doğu bölgesinde şekerli içecek vergileri sigara ve alkol gibi erdemsiz mallar üzerinden alınan ‘günah vergileri’ içerisinde yer almaktadır. Megally ve Al-Jawaldeh, orta doğu ülkelerinde günah vergileri kapsamında uygulanan şekerli içecek vergilerinin etkilerini iki aşamalı

olarak incelemiştir. İncelemenin ilk aşamasında Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Umman, Kuveyt ve Bahreyn’de vergilerin uygulandığı ilk yıl şekerli içeceklerin satış hacimleri değerlendirilmiştir; Bahreyn ve Kuveyt hariç diğer ülkelerde şekerli içeceklerin satış hacimlerinde düşüş gözlemlenmiştir (Al-Jawaldeh ve Megally, 2020: 9). İncelemenin ikinci aşamasında ise Suudi Arabistan’daki %50’lik vergi oranı 2010-2017 yılları arasında değerlendirilmiş, verginin şekerli içeceklerin satış hacminde önemli farklar yarattığı ve önceki dönemlerle karşılaştırıldığında %57’lik bir düşüş sağladığı sonucuna varılmıştır (Megally ve Al-Jawaldeh, 2021: 6).

Hindistan da şekerli içecek vergisi uygulayan Asya ülkelerinden diğer bir tanesidir. 2017 yılı temmuz ayında Hindistan’da Mal ve Hizmet Vergisi kapsamında şekerli ve gazlı içeceklere %20 oranında yeni bir vergi uygulanmaya başlanmıştır. Vergilemedeki amaç şeker tüketimini sınırlandırarak şekerle bağlı çeşitli bulaşıcı olmayan hastalık risklerini azaltmaktır (Law vd., 2021: 1). Hindistan’daki %20’lik şekerli içecek vergisinin olası sonuçları uzun dönemde değerlendirildiğinde, bu vergi uygulamasından 2014’ten 2023 yılına kadar kilolu ve obez vakalarında ve ilişkili hastalıklarda önleyici nitelikte sonuç alınması beklenmektedir (Basu vd., 2014: 9-10).

Aşağıdaki grafikte Asya bölgesinde şekerli içecek vergilerini vergi sistemlerine dâhil etmiş ülke örneklerinde obezite sıklığının yıllar içerisindeki değişimi gösterilmektedir.

Grafik 3. Asya Bölgesi Obezite Sıklığı

Kaynak: Global Nutrition Report, The Burden of Malnutrition at a Glance

Grafikte BAE, Suudi Arabistan, Bahreyn, Katar, Umman ve Hindistan’da obezite sıklığının 2010-2016 yılları arasındaki eğilimi ve 2019 yılına ait obezite sıklığı gösterilmektedir. Asya bölgesinde de Avrupa ve Amerika bölgelerinde olduğu gibi şekerli içecek vergilerinin uygulanmasının ardından obezite sıklığında herhangi bir azalma meydana gelmemiştir. Örnek ülkeler içerisinde Hindistan, en düşük

obezite yaygınlığına sahip ülke iken ülkede görülen obezite sıklığı da diğer ülke örneklerine paralel şekilde artmaktadır.

Bu çalışma kapsamında ele alınan ülke örnekleri dışında hem Asya bölgesinde hem de diğer bölgelerde birçok farklı şekerli içecek vergi uygulaması mevcuttur ve her yıl bu ülke örneklerine yenileri eklenmektedir. Şekerli içecek vergilerinin etkinliğine dair kapsamlı bir araştırma Teng ve çalışma arkadaşları tarafından yapılmıştır. Araştırmada şekerli içecek vergilerinin sonuçlarını içeren 17 çalışma meta-analiz yolu ile değerlendirilmiş; azalan satış, satın alma tercihleri ve vergilendirilmeyen gıdaların beslenme alışkanlıkları üzerindeki etkiler incelenmiştir. Araştırma sonuçları, %10'luk bir verginin şekerli içecek satın alımlarında %10'luk bir düşüş sağlayabileceğini gösterir (Teng vd., 2019: 1200).

Şekerli içecek vergilerinin obezite ile mücadelede kullanılabilirliğine dair tartışmalar, vergilerin şekerli içecek tüketimini azalttığını gösteren çalışmaların varlığına rağmen sürmektedir. Şekerli içecek vergisi benzeri obeziteye yönelik hayata geçirilen mali uygulamalardan elde edilecek sonuçların belirsizliğine ve etkinliğinin tartışılmasına neden olan önemli nokta, ülke ekonomileri ve yoksulluk gibi farklı değişkenlere göre şekillenen gelir seviyesi ve obezite eğilimi ilişkisinin karmaşıklığıdır (Malik vd., 2013: 13). Gelir seviyesi ve obezite eğilimi arasındaki karmaşıklık, düşük ve yüksek gelir seviyesindeki kişilerin farklı gıda tüketim tercihleri nedeniyle kamu politikalarından farklı şekillerde etkilenmelerine neden olur (Mathieu-Bolh, 2021: 21). Dünya genelinde obeziteyle mücadelede sıklıkla tercih edilen şekerli içecek vergilerini vergi sistemlerine dahil etmeyi planlayan ülkeler, toplumun sosyo-ekonomik özelliklerini ayrıntılı şekilde ele almalı, bu doğrultuda vergilerle istenilen sonuçlara ulaşıp ulaşılamayacağını değerlendirmelidir.

Şekerli içecek vergilerinin kullanımını destekleyen DSÖ'nün 2022 yılında yayımladığı şekerli içecek vergilerinin benimsenmesine ilişkin raporda da vergi uygulamalarının ülkesel düzeyde yasal, mali, toplum sağlığı gibi çeşitli boyutlarda özenli şekilde ele alınıp değerlendirilmesi gerektiğinin, vergi uygulaması sonrasında elde edilen izlenimlerin yol gösterici olduğunun, yeni düzenlemelerin elde edilen izlenimler doğrultusunda geliştirilebileceğinin ve vergi uygulamalarının finans ve sağlık alanında yer alan politika yapıcılarının iş birliği çerçevesinde gerçekleştirilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir (DSÖ, 2022: 6-7).

Öncelikle şekerli içeceklerin vergilendirilmesi, hükümetler için bir kazan-kazan durumu oluşturmaktadır. Çünkü bu uygulama türü, toplum sağlığını iyileştirmek adına planlanan diğer beslenme politikalarına kıyasla daha kolay hayata geçirilebilmekte, hükümetlere kamu harcaması yapmak yerine vergi geliri sağlama imkânı sunmaktadır. Ancak şekerli içeceklerin

vergilendirilmesiyle sosyal, ekonomik ve mali beklentilerin karşılanması kendiliğinden gerçekleşmemektedir. Belirlenen amaçlar doğrultusunda şekerli içecek vergilerinin uygulanma süreci; uygulama öncesi bağlam, vergilendirme araçlarının düzenlenmesi, vergi uygulama sürecindeki etkileşimlerin değerlendirilmesi şeklinde aşamalardan oluşur (Forberger vd., 2022: 7).

Diğer obezite vergilerinde olduğu gibi şekerli içecek vergi uygulaması da çeşitli zorlukları bünyesinde barındırır. Bu zorluklar; şekerli içecek vergilerinin gerekliliği konusundaki tartışmalar, vergi sınırının belirlenmesi hususundaki zorluklar ve bireylerin tercihlerine doğrudan müdahalelerde bulunulması şeklinde sıralanabilir (Krishnamoorthy vd., 2020: 8).

Şekerli içecek vergilerinin faydalarını gözeten görüşlere karşı birtakım araştırmacılar, bu vergilerin tütün vergilerinde olduğu gibi yansımaya neden olacağını ve düşük gelir grupları üzerinde regresif etki yaratacağını ileri sürer. Ayrıca şekerli içecekler, diğer günah vergileri kapsamındaki tütün ve alkol ürünlerinden farklı olarak, gıda ürünleri kategorisinde yer alır. İnsanların hayatını sürdürebilmeleri için gerekli gıda ürünlerinin diğer keyfi ürünler ile benzer kabul edilemeyeceği, şekerli içecek vergileri dahil obezite vergilerinin geneline getirilen eleştiriler arasındadır (The Economist, 2018: 46). Dahası, obezitenin ekonomik yükünü azaltması beklenen şekerli içecek vergilerinin bu tür ürünlerin tüketiminde ve üretiminde yaratacağı azalmalar, istihdam düşüşü kaynaklı işsizlik yaratma ve ekonomik büyümeye olumsuz etkileme potansiyeli taşımaktadır (Hattersley vd., 2020: 1).

Artan obezite vakalarına rağmen, Türkiye’de obezite vergisi olarak değerlendirilecek herhangi bir vergi uygulaması mevcut değildir. Uygulama zorlukları göz önüne alındığında, yeni bir obezite vergisi yerine mevcut vergi politikalarında toplum sağlığını dikkate alan düzenlemeler tercih edilebilir (Akar, 2015: 42-43). Örneğin Türkiye’de şekerli içecekler üzerinden alınan ÖTV, içeceklerin şeker miktarını dikkate alan bir uygulama değildir. Bunun yanında ÖTV kapsamında yer alan şekerli içeceklerin tütün ürünleri kadar insan sağlığına zararlı olduğu, toplumun büyük bir çoğunluğu tarafından bilinmekte; ancak bu durum şekerli içeceklerin tüketim sıklığını değiştirmemektedir (Uğur ve Kızılkaya, 2022: 55). Bu doğrultuda ürünlerin şeker miktarını dikkate alan bir ÖTV uygulamasına geçilmesi, şekerli ürünlerin tüketimini düşürmek amacıyla ÖTV oranlarının arttırılmasından daha etkili sonuçlar verebilir. Bahsedildiği üzere şekerli içecekler başta olmak üzere obezite vergilerinin toplum sağlığını koruma ve iyileştirme potansiyeli, ülkelerin toplum özelliklerine göre bu tür vergileri düzenleyebilme başarısına bağlıdır.

Son olarak ürünlerin şeker içeriği dikkate alarak vergilendirilmesiyle içeceklerdeki şeker miktarının yeniden formüle edilmesine yönelik teşvikler, reklam kısıtlamaları, tütün ürünlerinin zararlarının paketler üzerinde yer alması gibi obezitenin olası sonuçlarının da tüketicilere ürün paketleri, marketler,

reklam kampanyaları gibi çeşitli mecralar aracılığıyla gösterilmesi vb. çalışmalar, Türkiye’de toplum sağlığını gözeten vergi uygulamalarının etkinliğini arttırabilir. Bununla birlikte kilo alımında tek belirleyicinin gıda ürünlerinin olmadığı, fiziksel aktivitenin de aynı ölçüde önemli olduğu dikkate alınarak planlanan toplumu aktif bir yaşama teşvik etme girişimleri, Türkiye’de obezite ile mücadelede etkin sonuçlar elde etmede önemli rol oynayacaktır.

SONUÇ

Obezite, dünya genelinde yapılan önleme çalışmalarına rağmen sürekli artmakta olan çok yönlü toplumsal bir sorundur. Obezitenin hızla artmasındaki önemli nedenlerin başında değişen tüketim ve hareket rutinleri gelmektedir. Şekerli içecek tüketiminin yaygınlaşması, obezite eğilimini arttıran tüketim alışkanlıklarında meydana gelen değişimlerden bir tanesidir. Yüksek oranda şeker içeren içeceklerin sürekli ve fazla miktarda tüketimi, bireylerde kilo alımını kolaylaştırarak obezite ihtimalini arttırır. Fiyatı ucuz, ulaşımı kolay, ambalaj ve reklam çalışmaları ile özendirilen ancak içerdiği yüksek şeker miktarıyla toplum sağlığına olumsuz yansımaları bulunan şekerli içeceklerin tüketimini düşürmek için devlet, mali ve mali olmayan çeşitli uygulamalarla piyasaya müdahalelerde bulunur. İçerik düzenlemeleri, reklam sınırlamaları, toplumun bilinçlendirilmesi gibi müdahale yöntemlerinin yanında şekerli içeceklerin vergilendirilmesi de tercih edilen diğer bir uygulamadır. Artan obezite vakalarıyla mücadele kapsamında şekerli içecekler vergilendirilerek bu tür içeceklerin tüketim sıklığı azaltılmaya çalışılır.

Çalışma dahilinde şekerli içecek vergisi uygulayan 17 ülkede obezite sıklığında meydana gelen değişimler incelenmiştir. İncelenen örneklerde 10 yıllık süreç içerisinde farklı tarihlerde uygulamaya konulan şekerli içecek vergileri, şekerli içecek tüketimini düşürse dahi, hiçbir ülkede obezite artışlarının seyri değiştirmemiştir. Ülkelerde görülen obezite sıklığı, vergi uygulamaları öncesinde olduğu gibi artmaya devam etmiştir.

Şekerli içecek vergileriyle obezite eğilimi üzerinde anlamlı bir korelasyon elde edilememesinin önemli nedenlerinden bir tanesi, toplum sağlığını etkileyen faktörlerin ve bu faktörlerin etkileşiminin komplikeliğidir. Ayrıca şekerli içecek vergileri ile artan obezite vakaları üzerinde henüz kanıtlanmış bir etkinlik sağlanamamasında gelir seviyesi, gıdaya erişim imkânı ve obezite ilişkisinin karmaşık ve çok yönlü yapısı da diğer bir önemli belirleyicidir.

Hükümetler vergi geliri avantajı nedeniyle şekerli içecek vergilerine yönelmeden önce vergilerle toplum sağlığı üzerinde etkin sonuçlar alınabilmesi adına toplumun beslenme alışkanlıklarında etkili sosyo-ekonomik dinamikleri detaylı şekilde ele almalı, buna yönelik benzer uygulama örneklerini

kapsamlı bir biçimde incelemeli ve bu vergilerin obeziteyle mücadelede gerekliliğini tekrar gözden geçirmelidir.

Şekerli içecek vergilerinin uzun dönem etkilerini değerlendirecek yeterli veri henüz mevcut olmamakla birlikte şekerli içecek vergileri için literatürde hâkim olan genel kanı; tek başına bir verginin artan obezite vakalarının önüne geçilmesinde yeterli olmadığı, ancak bu vergilerin bütüncül uygulamalarla birlikte hayata geçirildiğinde obezite oranları üzerinde yavaşlatıcı bir etkiye sahip olabileceği yönündedir.

Sübvansiyonlar, sağlıklı gıda tüketimi için eğitim ve destek sağlanması, reklam ve ürün ambalajı düzenlemeleri gibi çeşitli yardımcı çalışmalarla iş birliği halinde hayata geçirilecek bir vergi uygulaması, obeziteyle mücadele kapsamında şekerli içeceklere uygulanacak tek bir vergiye kıyasla daha etkin sonuçlar verecektir.

Ayrıca sağlıklı beslenme alışkanlığının kazandırılması noktasında vergilere caydırıcı mali uygulamalar olmalarının yanında farklı görevler de yüklenebilir. Örneğin, şekerli içecek vergilerinden sağlanacak vergi gelirleri, obeziteyi önleme politikalarında fon niteliğinde değerlendirilebilir. Şekerli içecek vergilerinden elde edilen vergi gelirleri, sağlıklı ürünlerin fiyatlarında yapılacak vergi indirimlerini finanse edebilir veya bilgilendirici eğitim kampanyalarına kaynak oluşturabilir. Şekerli içecek vergilerinden sağlanacak vergi gelirleriyle yapılabilecek bu tür kapsamlı değerlendirme çalışmaları, politika yapıcılara obeziteyle mücadele kapsamında bütüncül bir yaklaşım imkânı sunarken aynı zamanda vergilerin toplum tarafından kabul edilebilirliğine de olumlu şekilde yansıtacaktır.

An Analysis of the Use of SSB Taxes in Combating Obesity

EXTENDED SUMMARY

The problem of food scarcity in the history of humanity has started to decrease as a result of the facilitation of eating and drinking opportunities. The increase in nutritional opportunities increased the weight average of people and prolonged their average life expectancy. In parallel with the developments, the need for muscle strength of people has decreased and the periods during which individuals actively act during the day have been shortened. People who can eat more and move less have started to gain weight over time. Due to the changes and developments, weight gain caused obesity increases worldwide.

Obesity occurs when the unspent parts of the calories taken from the consumed nutrients accumulate in the body and form permanent fat issues. Today, 13% of the world's population is obese. It is estimated that more than 45% of the world's population will be overweight or obese in 2050 if the necessary measures are not taken. Changes in eating and movement habits are shown as the cause of obesity cases that are constantly increasing. While developed countries are expected to be more obese, the fact that underdeveloped island countries have the highest prevalence of obesity in the world ranking strengthens this theory.

The worldwide increases has led to the characterization of obesity as a global epidemic. In addition to negative effects on public health, the indirect and direct costs caused by obesity also create an economic burden for countries. Countries that try to reduce the negative effects of obesity on public health and economies continue to seek solutions. One of the preferred solutions in the fight against obesity is the taxation of Sugar Sweetened Beverages (SSB), which are frequently included in daily eating routines and facilitate weight gain due to the high calories they contain.

The contribution of sugar sweetened drinks, which are frequently consumed on a daily basis, to nutritional balance has become an important issue in our day when obesity cases are on the climb. The concept of SSB refers to non-alcoholic packaged products with many different varieties in the market that have undergone processes such as coloring and sweetening.

Sugar is a type of nutrient that helps the body to meet the energy it needs with its high amount of calories, but its nutritional value is almost zero. Due to the high calorie content, it is necessary to pay attention to the amount of sugar consumption. It is not recommended by experts to consume more than 25 gr of sugar per day for adult female individuals and 36 gr for male individuals. Although, a box of sugary beverages (330ml) contains approximately 37g of sugar. This amount is above the recommended daily sugar amount for both women and men.

Continuous consumption of high-calorie sugary beverages with a nutritional value close to zero reduces the daily nutritional quality of individuals, while directly causing weight gain. In order to reduce the consumption of sugary beverages with negative consequences on public health, governments reduce the incentives for sugary beverages, try to provide individuals with healthy eating habits and reduce the amount of sugar consumed, regulate the labels on foods, and inform the society about a balanced diet. In addition, SSB taxes are one of the preferred methods to reduce the consumption of sugar sweetened beverages.

One of the public intervention tools against the ever-increasing obesity rates worldwide is obesity taxes. Obesity taxes are taxes on high-calorie foods and beverages which are fattening. The most common type of taxation among obesity taxes is the taxation of sugar sweetened beverages.

In short, governments expect those benefits from sugary drink taxes; improving public health, reducing obesity rates, reducing health expenditures, alleviating the economic burden of obesity and providing tax income. Sugary drinks are taxed by different methods in 45 countries from 5 different regions worldwide. In this study, 17 examples of countries that apply SSB tax are analyzed.

Europe is the region where sugar sweetened beverage taxes are most frequently used. In Europe, 52.7% of the adult population is overweight and obese, while 9% of the adult population consumes at least one sugary drink per day. In addition to SSB taxes, there are various practices in Europe such as directing individuals to healthier food products against rising obesity numbers, increasing physical activity habits, arrangements for informing the public about food and beverages in content lists or menus in packages, training and information on healthy nutrition, etc. In the study, 7 countries from the European region were analyzed; Denmark, Finland, Hungary, France, Belgium, Norway and the United Kingdom and finally Turkey. Turkey did not apply sugary drink tax but included sugary beverages in the scope of Special Consumption Tax in 2017. According to the latest data published by the World Health Organization, there was no decrease in the prevalence of obesity after the application of SSB tax in any of the 7 European countries that started to apply SSB tax in different years.

Another region where sugary beverage taxes are widely used is America, which has a 40% obesity rate. In America, 49% of adults consume at least one sugary drink every day. In addition in the American region to practices such as making health services more accessible, increasing physical education lessons and healthy food opportunities in schools, sugary beverage taxes are frequently preferred in the fight against obesity cases. In this study, 3 examples of countries that apply SSB tax from the American region were examined. Considering the obesity prevalence data, although sugary

beverage taxes were applied in the USA, Mexico and Chile, there was no decrease in the frequency of obesity and the increase continued.

Taxes are also applied in many countries in Asia to combat obesity. Qatar, Kuwait, Jordan, Saudi Arabia and United Arab Emirates in the Middle East, are among the 20 countries with the highest obesity frequency. Among the Middle East countries, the United Arab Emirates, Saudi Arabia, Bahrain, Qatar and Oman have sugary drink taxes. And also sugary drinks are taxed in India, Philippines and Indonesia, too. Although the Asian region has a lower prevalence of obesity compared to America and Europe, the increases in obesity cases in this region are noteworthy. When the prevalence of obesity in countries that apply SSB taxes in the Asian region is evaluated, as in the European and American regions, no decrease was observed in the obesity frequency of the countries when SSB taxes were applied.

Although there are studies in the literature that SSB taxes can reduce the consumption of sugary beverages, the effectiveness of SSB taxes on obesity cases remains a controversial issue. SSB taxes are a means of generating income for governments that can be applied to protect public health without spending. This application, which constitutes a win-win situation for the provisions, can be implemented more easily compared to other obesity fighting tools.

However, SSB taxes include various difficulties such as regressive effects on low income groups, discussions on the necessity of SSB taxes, difficulty in determining the tax limit and direct interventions on people's personal preferences.

Within the scope of the study, the changes in the frequency of obesity in 17 countries that apply SSB tax were examined. In the examined examples; SSB taxes, which were applied on different dates in the 10-year period, did not change the course of obesity increases in any country. The prevalence of obesity in countries has continued to increase as before tax practices.

SSB taxes may be insufficient to reduce the obesity tendency even if they reduce beverage consumption. Because obesity is not only caused by consumed sugary drinks and even sugar consumption. The general opinion for SSB taxes is that a tax alone is not sufficient to prevent increasing obesity cases, but that these taxes may have a slowing effect on obesity rates when applied together with different financial and non-financial plans to be implemented with the scope of combating obesity.

KAYNAKÇA

- Akar, S. (2015). "Obezite ile Mücadelede Vergilendirme Türkiye'de Mümkün Mü?". *Journal of Life Economics*, 2(6), 29-46. <https://doi.org/10.15637/jlecon.95>
- Akcan, Ö. M. (2019). "Çocuk ve Ergenlerde Şekerli İçecek Tüketimini Azaltmak İçin Kamu Politikaları", *J Pediatr Inf*, 13(2), 116-117. <https://doi.org/10.5578/ced.201930>
- American Heart Association. (2021). Added Sugar. (25.04.2022) <https://www.heart.org/en/healthy-living/healthy-eating/eat-smart/sugar/added-sugars#:~:text=What%20is%20the%20Added%20Sugar,day%2C%20or%20about%209%20teaspoons>
- Arteaga, J. C., Flores, D., & Luna, E. (2021). "The Effect of a Soft Drink Tax in Mexico: Evidence from Time-Series Industry Data", *Australian Journal of Agricultural and Resource Economics*, 65(2), 349-366.
- Ayas, I. (2016). Obezite ile Mücadelede Obezite Vergilerinin Algılanan Etkinliği. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). T.C. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Backholer, K.; Vandevijvere, S.; Blake, M.; Tseng, M. (2018). "Sugar-Sweetened Beverage Taxes in 2018: A Year of Reflections and Consolidation", *Public Health Nutrition*, 21(18), 3291-3295.
- Berardi, N., Sevestre, P., Tepaut, M. ve Vigneron, A. (2016). "The Impact of a 'Soda Tax' on Prices: Evidence from French Micro Data", *Applied Economics*, 48(41), 3976-3994. <https://doi.org/10.1080/00036846.2016.1150946>
- Bodirsky, B. L.; Dietrich, J. P., Martinelli, E.; Stenstad, A.; Pradhan, P.; Gabrysch, S.; Mishra, A.; Weindl, I.; Mouël, C. L.; Rolinski, S.; Baumstark, L.; Wang, X.; Waid, J. L.; Lotze-Campen, H.; Popp, A. (2020). "The Ongoing Nutrition Transition Thwarts Long-term Targets for Food Security, Public Health and Environmental Protection", *Scientific Reports*, (10), 1-14. <https://doi.org/10.1038/s41598-020-75213-3>
- Boesen, U. (2021). Sugar Taxes Back on the Menu. (19.09.2022). <https://taxfoundation.org/sugar-taxes/>
- Caro, J. C., Corvalán, C., Reyes, M., Silva, A., Popkin, B., & Taillie, L. S. (2018). "Chile's 2014 Sugar-Sweetened Beverage Tax and Changes in Prices and Purchases of Sugar-Sweetened Beverages: An Observational Study in an Urban Environment", *PLoS Medicine*, 15(7), 1-19. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1002597>
- Cuadrado, C., Dunstan, J., Silva-Illanes, N., Mirelman, A. J., Nakamura, R. ve Suhrcke, M. (2020). "Effects of a Sugar-Sweetened Beverage Tax on Prices and Affordability of Soft Drinks in Chile: A Time Series Analysis", *Social Science & Medicine*, 245, 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2019.112708>

- DSÖ (2011). Good Practice Brief. Public Health Product Tax in Hungary. (19.09.2022) https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0004/287095/Good-practice-brief-public-health-product-tax-in-hungary.pdf
- DSÖ (2015). Assessment of the Impact of a Public Health Product Tax. (30.05.2022) https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0008/332882/assessment-impact-PH-tax-report.pdf
- DSÖ (2016). Obesity and Overweight. (25.04.2022) <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight#:~:text=For%20adults%2C%20WHO%20defines%20overweight,than%20or%20equal%20to%2030>
- DSÖ (2017). Taxes on Sugary Drinks: Why Do It? (12.05.2022) <http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/260253/WHO-NMH-PND-16.5Rev.1-eng.pdf>
- DSÖ (2021a). Obesity. (25.04.2022) <https://www.who.int/news-room/facts-in-pictures/detail/6-facts-on-obesity#:~:text=In%202016%2C%20more%20than%201.9,of%20being%20overweight%20or%20obese.>
- DSÖ (2021b). Obesity and Overweight. (22.04.2022) [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight.](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight)
- DSÖ (2022a). Success Through Lessons Learned and Challenges Faced. (19.05.2022) <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/351781/WHO-EURO-2022-4781-44544-63081-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Eknoyan, G. (2006). “A History of Obesity, or How What Was Good Became Ugly and Then Bad”, *Advances in Chronic Kidney Disease*, 13(4), 421-427.
- Etile, F., Lecocq, S., Boizot-Szantai, C. (2018). “The Incidence of Soft-Drink Taxes on Consumer Prices and Welfare: Evidence from the French Soda Tax”, *Paris School of Economics*, 24, 1-48.
- European Union (2022). Obesity Prevention. (30.05.2022) [https://knowledge4policy.ec.europa.eu/health-promotion-knowledge-gateway/obesity_en#:~:text=Policy%20recommendations%20on%20prevention%20of%20obesity,-Many%20EU%20Member&text=The%20EU%20Action%20Plan%20on,easy%20options%20\(%20EC%202014%20\)](https://knowledge4policy.ec.europa.eu/health-promotion-knowledge-gateway/obesity_en#:~:text=Policy%20recommendations%20on%20prevention%20of%20obesity,-Many%20EU%20Member&text=The%20EU%20Action%20Plan%20on,easy%20options%20(%20EC%202014%20))
- Eurostat (2019). Overweight Population (BMI=>25). Overweight and Obesity - BMI statistics. (23.05.2022) https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Overweight_and_obesity_-_BMI_statistics
- Eurostat (2021). How Often Do You Drink Sugar-Sweetened Soft Drinks? (25.04.2022) <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20210727-1>

- Eurostat (2022). Frequency of Drinking Sugar-Sweetened Soft Drinks by Sex, Age and Educational Attainment Level. (30.05.2022) https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_ehis_fv7e/default/table?lang=en.
- Forberger, S.; Reisch, L.; Meshkovska, B.; Lobczowska, K.; Scheller, D. A.; Wendt, J.; Christianson, L.; Frense, J.; Steinacker, J. M.; Luszczynska, A.; Zeeb, H. (2022). "Sugar Sweetened Beverage Tax Implementation Processes: Results of a Scoping Review", *Health Research Policy and Systems*, 20(33), 1-11.
- Güneş, İ. ve Gedik, M. A. (2020). "Piyasa Başarısızlığı Örneği Olarak Obezite ve Kamusal Çözümler", *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29(3), 492-506.
- Hattersley, L.; Thiebaud, A.; Silver, L.; Mandeville K. (2020). Countering Common Arguments Against Taxes on Sugary Drinks. *Health, Nutrition and Population Knowledge Brief*: 9, 1-4. Retrieved April 27, 2022, <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/34361>
- Heinonnen, M. (2018). The Finnish Excise Tax On Sugar Sweetened Beverages And Its Effect On Their Prices And Demand . (Unpublished Master's Thesis). Jyväskylä University. School of Business and Economics: Finlandiya.
- Jørgensen, T. (2015). Public Health Nutrition: Major Areas in Need of Decisions. Update on Trans and Saturated Fats What Might Taxes and Regulations Have to Offer? (20.09.2022) https://academic.oup.com/eurpub/article/25/suppl_3/ckv173.057/2578395
- Katma Değer Vergisi Kanunu, *T.C. Resmî Gazete*, 3065, 25 Ekim 1984.
- Kılıçer, E. ve Peker, İ. (2018). "Şekerli ve Tatlandırıcı İçecek Vergisini Uygulayan Ülke Örnekleri ve Türkiye Değerlendirmesi", *Mali Çözüm Dergisi*, 28, 91-105.
- Kim, T., J., von dem Knesebeck O. (2018). Income and Obesity: What Is the Direction of the Relationship? A Systematic Review and Meta-Analysis". *BMJ Open*, 1-13.
- Krieger, J., Magee, K., Hennings, T., Schoof, J. ve Madsen, K. A. (2021). "How Sugar-Sweetened Beverage Tax Revenues Are Being Used in the United States", *Preventive Medicine Reports*, 23, 1-4. <https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2021.101388>
- Krishnamoorthy, Y., Ganesh, K., & Sakthivel, M. (2020). "Fat Taxation in India: A Critical Appraisal of Need, Public Health Impact, and Challenges in Nationwide Implementation", *Health Promotion Perspectives*, 10(1), 8.
- Libuda, L.; Alexy, U., Buyken, A. E.; Sichert-Hellert, W.; Stehle, P.; Kersting, M. (2009). "Consumption of Sugar-Sweetened Beverages and Its Association with Nutrient Intakes and Diet Quality in German Children and Adolescents", *British Journal of Nutrition*, 101, 1549-1557. <https://doi.org/10.1017/S0007114508094671>

- Lusting, R. H.; Schmidt, L. A.; Brindis, C. D. (2012). “The Toxic Truth about Sugar”, *Nature*, 482, 27-29.
- Malik, V. S. ve Hu, F. B. (2019). “Sugar-Sweetened Beverages and Cardiometabolic Health: An Update of the Evidence”, *Nutrients*, 11 (8), 1-17. <https://doi.org/10.3390/nu11081840>
- Malik, V. S., Willet, W. C., Hu, F. B. (2013). “Global Obesity: Trends, Risk Factors and Policy Implications”, *Nature Reviews*, 9, 13-27.
- Mathieu-Bolh, N. (2021). “The Elusive Link between Income and Obesity”, *J. Economic Surveys*, 1-34.
- McLennan, A. K. ve Ulijaszek, S. (2014). “Obesity Emergence in the Pacific Islands: Why Understanding Colonial History and Social Change is Important”, *Public Health Nutrition*, 18(8), 1499–1505. <https://doi.org/10.1017/S136898001400175X>
- NCD Alliance (2016). The Implementation of Taxation on Sugar-Sweetened Beverages by the Government of Barbados. (27.04.2022) https://ncdalliance.org/sites/default/files/resource_files/HCC-SSB-Brief-2016-2_0.pdf
- OECD (2017) Obesity Update 2017. (23.05.2022) <https://www.oecd.org/health/health-systems/Obesity-Update-2017.pdf>
- OECD (2019) Heavy Burden of Obesity: The Economics of Prevention. (25.04.2022) <https://www.oecd.org/health/the-heavy-burden-of-obesity-67450d67-en.htm>
- OECD (2022). Details of Tax Revenue. (30.05.2022) <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode>
- Øvrebø, B.; Halkjelsvik, T. B.; Meisfjord, J. R.; Bere, E.; Hart, R. K. (2020). “The Effects of an Abrupt Increase in Taxes on Candy and Soda in Norway: An Observational Study of Retail Sales”, *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 17(115), 1-9.
- Özel Tüketim Vergisi Kanunu, *T.C. Resmî Gazete*, 4760, 6 Haziran 2022.
- PAHO (2020). Sugar-Sweetened Beverage Taxation in the Region of the Americas. (27.04.2022) https://iris.paho.org/bitstream/handle/10665.2/53252/9789275123003_eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Paolicelli, C. W. (2016). “Factors Contributing to Overweight and Obesity”, *Weight Management and Obesity* (Ed: Paolicelli C.), Momentum Press, New York.
- Pell, D., Mytton, O. Penney, T. L., Briggs, A., Cummins, S., Penn-Jones, C., Rayner, M., Rutter, H., Scarborough, P., , Sharp, S. J., Smith, R. D., White, M., Adams, J. (2021). “Changes in Soft Drinks Purchased by British Households Associated with

- the UK Soft Drinks Industry Levy: Controlled Interrupted Time Series Analysis”, *BMJ*, 372(254), 1-11. <https://doi.org/10.1136/bmj.n254>
- Popkin, B. M. (1998). “The Nutrition Transition and Its Health Implications in Lower-Income Countries”, *Public Health Nutrition*, 1(1), 5-21.
- Popkin, B. M. ve Ng, S. W. (2021). “Sugar-Sweetened Beverage Taxes: Lessons to Date and the Future of taxation”, *Plos Medicine*, 18(1), 1-6.
- Public Health England (2015). *Sugar Reduction: the Evidence for Action*. (29.04.2022) https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/470173/Annexe_2._Fiscal_evidence_review.pdf
- Rakıcı, C. Ve Yılmaz, T. Z. (2015). “Obezite ile Mücadelede İlave Şekerli İçeceklerin Vergilendirilmesi”, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21), 25-45.
- Rosinger, A.; Herrick, K.; Gahche, J.; Park, S. (2017) “Sugar-Sweetened Beverage Consumption among US Adults, 2011–2014”, *NCHS Data Brief*, (270), 1-8.
- Sağın, A. ve Karasaç, F. (2020). “Obezitenin Sosyo-Ekonomik Belirleyicileri: OECD Ülkeleri Analizi”, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(21), 183-200. <https://doi.org/10.26466/opus.613617>
- Smith, R., D., Carnelsen, L., Quirnbach, D., Jebb, S. A. ve Marteau, T. M. (2018). “Are Sweet Snacks More Sensitive to Price Increases than Sugar-Sweetened Beverages: Analysis of British Food Purchase Data”, *BMJ Open*, 8, 1-13. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2017-019788>
- Stafford, N. (2012). Denmark Cancels “Fat Tax” and Shelves “Sugar Tax” Because of Threat of Job Losses. (01.06.2022) <https://www.bmj.com/content/345/bmj.e7889#:~:text=News-,Denmark%20cancels%20%E2%80%9Cfat%20tax%E2%80%9D%20and%20shelves%20%E2%80%9Csugar%20tax%E2%80%9D,of%20threat%20of%20job%20losses&text=Denmark's%20so%20called%20fat%20tax,one%20year%20after%20being%20introduced.>
- Tax Policy Center (2020). *The State of State (and Local) Tax Policy*. Tax Policy Center Briefing Book, 1-35. (23.05.2022) https://www.taxpolicycenter.org/sites/default/files/briefing-book/specific_state_and_local_taxes_1.pdf
- TEMED. (2019). *Obezite Tanı ve Tedavi Kılavuzu*. (20.09.2022) https://file.temd.org.tr/Uploads/publications/guides/documents/20190506163904-2019tbl_kilavuz5ccdcb9e5d.pdf?a=1
- Teng, A. M., Jones, A. C., Mizdrak, A., Signal, L., Genç, M. ve Wilson, N. (2019). Impact of Sugar-Sweetened Beverage Taxes on Purchases and Dietary Intake: Systematic Review and Meta-analysis”, 20(9), 1187-1204. <https://doi.org/10.1111/obr.12868>

- Teplin, T., Hashiguchi, T. C. O., Thomson, B., Dieleman, J., Bendavid, E. (2019). “The Overweight and Obesity Transition from the Wealthy to the Poor in Low and Middleincome Countries: A Survey of Household Data from 103 Countries”, PLoS Med, 16(11), 1-15.
- The Economist (2018). The Taxes of Sin. (20.09.2022)
<https://www.economist.com/international/2018/07/28/sin-taxes-eg-on-tobacco-are-less-efficient-than-they-look>
- Thomas, C. S. (2013). “Denmark to Scrap Decades-Old Soft Drinks Tax. (25.04.2022)
<https://www.foodnavigator.com/Article/2013/04/25/Denmark-to-scrap-decades-old-soft-drink-tax>
- Uğur, A. ve Kızılkaya, A. (2022). “Türkiye’de Kolalı Gazoz İçeceklerindeki Vergi ile Sigara ve Tütün Ürünlerindeki Verginin Karşılaştırılmasına Yönelik Ampirik Bir Çalışma”, Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi, 8(1), 38-58.
- UNC 2021 Sugary Drink Taxes around the World. (19.09.2021)
https://www.globalfoodresearchprogram.org/wp-content/uploads/2021/04/SSB_sugary_drink_taxes_maps.pdf
- Zhou, B., Ichikawa, R., Parnell, L. D., Noel, S. E., Zhang, X., Bhupathiraju, S. N., Smith, C. E., Turcker, K. L., Ordovas, J. M. ve Lai, C. Q. (2020). “Metabolomic Links between Sugar-Sweetened Beverage Intake and Obesity”, Hindawi Journal of Obesity, 1-10. <https://doi.org/10.1155/2020/7154738>

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA/ EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR/ CONTRIBUTORNS
Fikir veya Kavram / <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini ve fikrini oluşturmak / <i>From the research hypothesis or idea</i>	Beliz Su Sezgin Serkan Işık
Tasarım / <i>Desing</i>	Yöntemi, ölçeği ve deseni tasarlamak / <i>Designing method, scale and pattern</i>	Beliz Su Sezgin Serkan Işık
Veri Toplama ve İşleme / <i>Data Collecting and Processing</i>	Veri toplamak, düzenlemek ve raporlamak / <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Beliz Su Sezgin Serkan Işık
Tartışma ve Yorum / <i>Discussion and Interpretation</i>	Bulguların değerlendirilmesinde ve sonuçlandırılmasında sorumluluk almak / <i>Taking responsibility in evaluating and finalizing the findings</i>	Beliz Su Sezgin Serkan Işık
Literatür Taraması / <i>Liüterature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak / <i>Review the literatüre required fort he study</i>	Beliz Su Sezgin Serkan Işık